

PRIJETI LI PETRINJI DEPOPULACIJA? PRIMJER REALIZIRANOG ŠKOLSKOG PROJEKTA

MARIJA ROS KOZARIĆ

Projektna je nastava, uz terensku nastavu, jedna od najučinkovitijih strategija u nastavi geografije. Učiteljice geografije i učenici I. osnovne škole Petrinja u 2015./2016. godini realizirali su projekt pod nazivom *Prijeti li Petrinji depopulacija?*. U ovom su članku prikazani Plan i program projekta i glavni rezultati.

UVOD¹

Petrinju je u zadnjih nekoliko godina obilježila depopulacija. To je lako vidljivo, ali odlučili smo istražiti razloge. Učenici naše škole, I. osnovne škole Petrinja, zajedno sa mentorima, planirali su projektne aktivnosti kojima su istražili kretanje broja stanovnika Petrinje od 1991. do 2011. godine te uzroke smanjenja broja učenika u našoj školi. Tim projektom htjeli smo provjeriti zašto se smanjuje broj stanovnika Petrinje. Mislimo da su razlozi depopulacije sve manji broj rođenih, niži životni standardi, previše dnevnih obaveza, nepovoljni životni uvjeti te migracije koje je uzrokovao rat na ovim pro-

storima. Kada smo prikupili potrebne podatke, usporedili smo razloge koje smo pretpostavili s pravim razlozima. Ovom tematikom danas se bave najveći znanstvenici iz polja demogeografije i demografije (prof. dr. sc. Anđelko Akrap i doc. dr. sc. Stjepan Šterc). Novine i televizijske emisije pretrpani su člancima i vijestima koji najavljuju izumiranje Hrvatske. Spominje se i pronatalitetna populacijska politika, ali za sada nema konkretnih rezultata.

OBRAZLOŽENJE TEME²

Ovim radom željeli smo utvrditi razloge depopulacije petrinjskog područja i trendove

¹ Anamaria Yago

² Dominik Mitar

u budućnosti. Cilj rada je na temelju školskih ljetopisa, terenskog rada, popisa stanovništva i društveno-povijesnih promjena utvrditi razloge smanjenja broja učenika područne škole Hrastovica i I. osnovne škole Petrinja te razloge zatvaranja područnih škola. Jedan od ciljeva je dokazati utjecaj Domovinskog rata na demografski egzodus Petrinje i okolice i promjenu nacionalne strukture. Vrlo je zabrinjavajući podatak da se smanjuju broj stanovnika i zaposlenost, kao i udio mladih (djece). U izradi rada imali smo i podciljeve koji su usko povezani s našim osobnim razvojem. Navedeni su u projektnom prijedlogu.

Ovim radom stekli smo nova saznanja o povijesnim i društvenim aspektima smanjenja broja stanovnika petrinjskog područja, o budućnosti petrinjskog područja te o načinu života u ruralnim (depopuliranim) područjima. Procjenjujemo kako se procesi neće zaustaviti te da će se i u budućnosti smanjivati broj djece u naselju i okolici, a time i broj učenika u našoj školi. Rješenje problema vidimo u popravljaju loše ekonomske slike države, dobroj i smislenoj pronatalitetnoj populacijskoj politici.

MATERIJALI I METODE RADA³

U istraživanju su korišteni različiti izvori podataka: znanstveni članci, knjige, priručnici i podatci Državnog zavoda za statistiku. Metode rada prilagođene su dobi i geografskim znanjima nas istraživača. Neke smo metode prvi puta koristiti, uz podršku naših mentora. U provedbi projekta koristili smo sljedeće metode: metoda rada na tekstu, metoda analize, terenski rad, intervju, metoda anketiranja, grafičke metode i metodu rasprave.

Metoda rada na tekstu i metoda analize korištene su pri obradi, proučavanju i analiziranju podataka koji su izdvojeni iz literature (po-

pis djela je u popisu literature) te pri analiziranju podataka Državnog zavoda za statistiku i ljetopisa I. osnovne škole Petrinja. Metoda intervjuja korištena je dva puta tijekom istraživanja. Intervjuirali smo profesora povijesti Ivana Rizmaula, umirovljenog profesora naše škole i iseljenicu Željku Krištopović. Za intervjuiranje iseljenice iz Petrinje pripremili smo pitanja na upitniku, poslali upitnik e-mailom i ispunjeni primili e-mailom. Metoda anketiranja koristila se u tri navrata: kao metoda prikupljanja podataka u Hrastovici, Donjoj Budičini i Blinji. U Hrastovici je anketirana 31 osoba, u Blinji 4 osobe, a u Donjoj Budičini 10 osoba. U terenskom radu naišli smo na problem: većina stanovnika nije željela sudjelovati u anketiranju. Terenski rad obuhvaćao je izlazak na teren u Hrastovicu pri čemu su fotografirana obilježja ruralnog prostora i stanovnika u njemu. Također, prikupljeni su podatci na području Donje Budičine i Blinje. Grafičke metode koristili smo pri detaljnoj statističkoj obradi podataka (broj stanovnika, broj zaposlenih, dobno-spolna struktura, broj učenika naše škole od 1991. do 2016. godine, prikazivanje obilježja naselja i stanovništva). Neki od grafičkih prikaza su: linijski, stupčasti i strukturni dijagrami te dijagrami dobno-spolne strukture stanovništva koje su izrađivali učenici. Metoda rasprave provedena je u svrhu donošenja zaključka rada te procjene svrhovitosti provedenoga rada.

REZULTATI PROJEKTA

POSJET DRŽAVNOM ZAVODU ZA STATISTIKU⁴

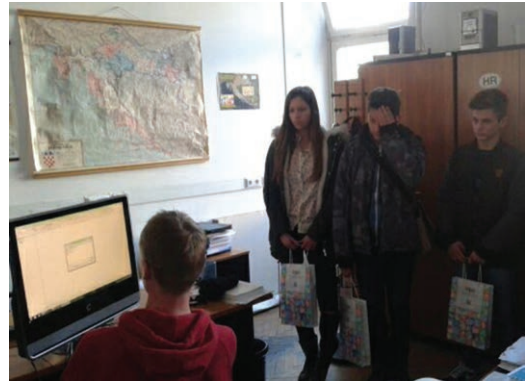
Posjetom Državnom zavodu za statistiku naučili smo više o statističkim metodama i načinima prikupljanja podataka. Statistika

³ Ivana Povoljnjak

⁴ Noa Škrinjarić, Ena Norković, Irma Komljenović, Lara Milostić, Kristina Jakopović, Hana Đuričić, Dominik Mitar

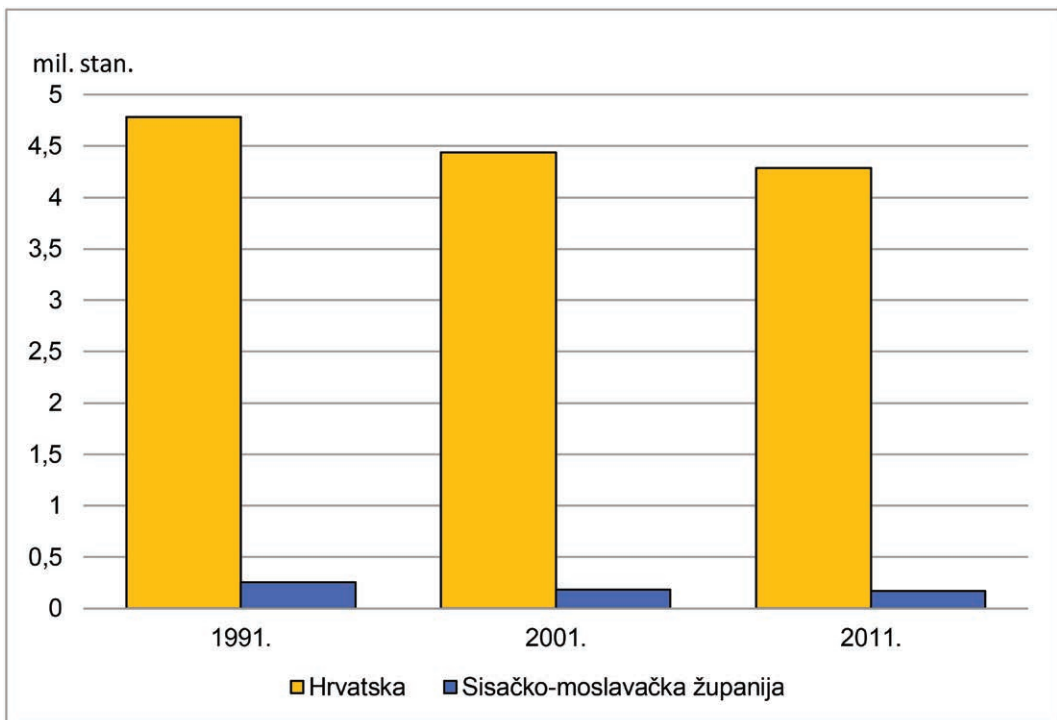
Sl. 1. Učenici I. osnovne škole Petrinja na izlaganju u Državnom zavodu za statistiku (02.11.2015.)

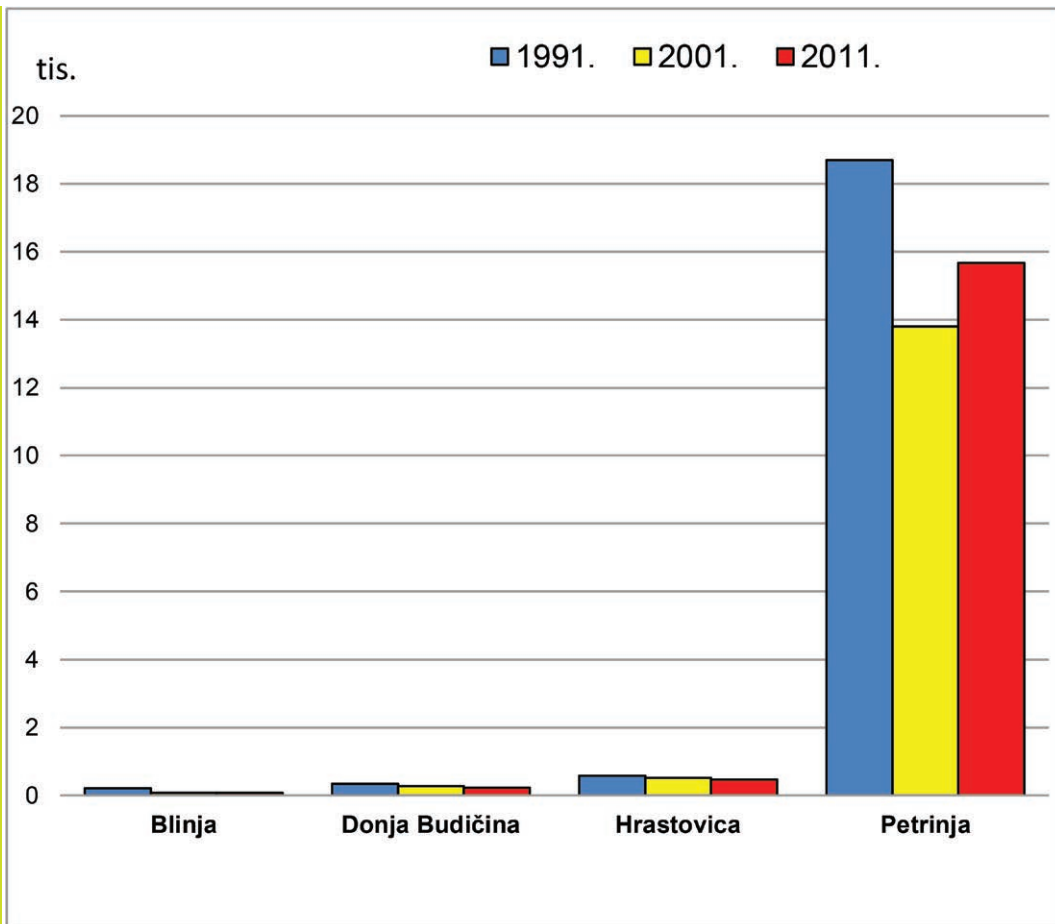
Sl. 2. Branko Crkvenčić učenicima I. osnovne škole Petrinja u Državnom zavodu za statistiku objašnjava načine obrade prostornih podataka (02.11.2015.)

je važna zbog pravodobnog osmišljavanja mjera u društvu, primjerice razvijanja dobre pronatalitetne politike. Saznali smo da podatke prikupljene popisom obrađuje DZS koji ih

je i prikupio. Mi ne možemo provoditi popis stanovništva, ali možemo provesti anketu u naseljima koja nas zanimaju. S djelatnošću Državnoga zavoda za statistiku upoznala nas

Sl. 3. Stanovništvo Hrvatske i Sisačko-moslavačke županije prema popisima stanovništva 1991., 2001. i 2011. godine

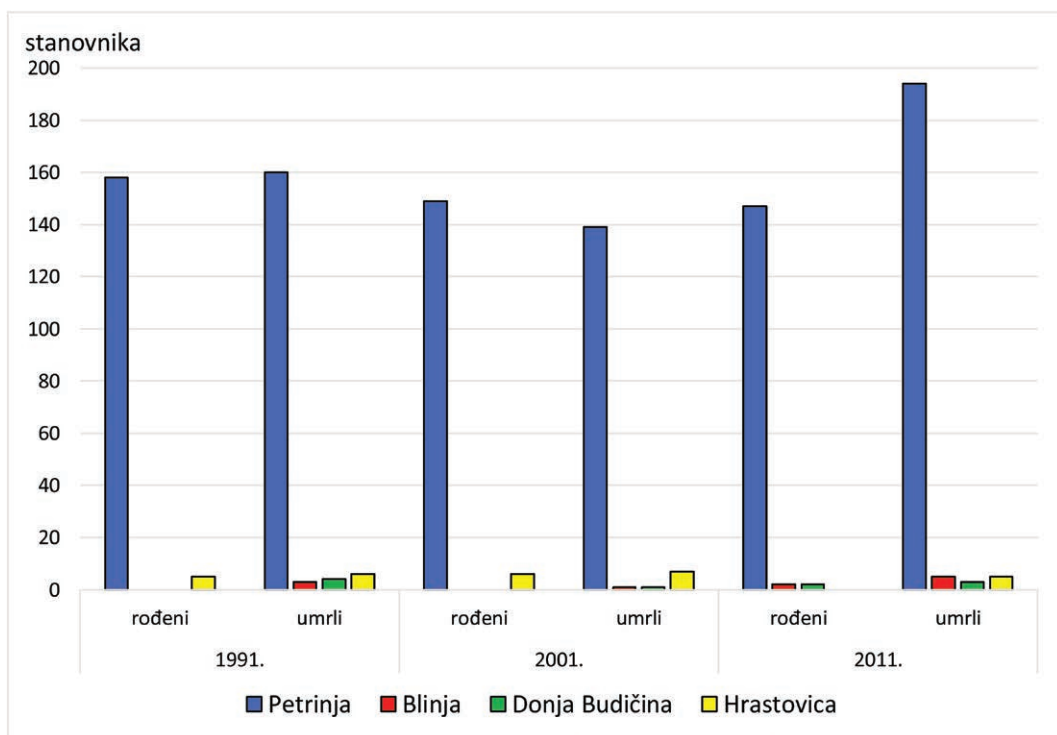
Sl. 4. Stanovništvo naselja Blinja, Donja Budičina, Hrastovica i Petrinja prema popisima stanovništva 1991., 2001. i 2011. godine

je gospođa Ivanka Purić, voditeljica odsjeka (sl. 1). Nakon što smo dobili temeljna znanja o načinima prikupljanja i analiziranja podataka, posjetili smo i stručnjaka gospodina Branka Crkvenčića koji se bavi GIS-om (Geografski informacijski sustav) te smo uočili sve veću važnost ovog alata, posebice u obradi prostornih podataka (sl. 2).

Naš sljedeći korak bio je pomoću statističkih podataka iz popisa stanovništva za tri popisne godine (1991., 2001. i 2011.) pronaći podatke o kretanju broja stanovnika Republike Hrvatske, Sisačko-moslavačke županije,

naselja Petrinje, Blinje, Donje Budičine i Hrastovice. Nakon prikupljanja podataka izradili smo dijagrame u Excelu.

Broj stanovnika smanjio Hrvatske u posljednjem se međupopisnom razdoblju smanjio za oko 200 000, a u Sisačko-moslavačkoj županiji za oko 13 000 (sl. 3). Smanjenje broja stanovnika zabilježila su i naselja Blinja, Donja Budičina i Hrastovica (sl. 4). Najveći pad zabilježen je u međupopisnom razdoblju 1991.-2001. godina zbog Domovinskog rata u kojem je veliki broj ljudi napustio svoje domove ili izgubio živote. Također, u tom razdoblju

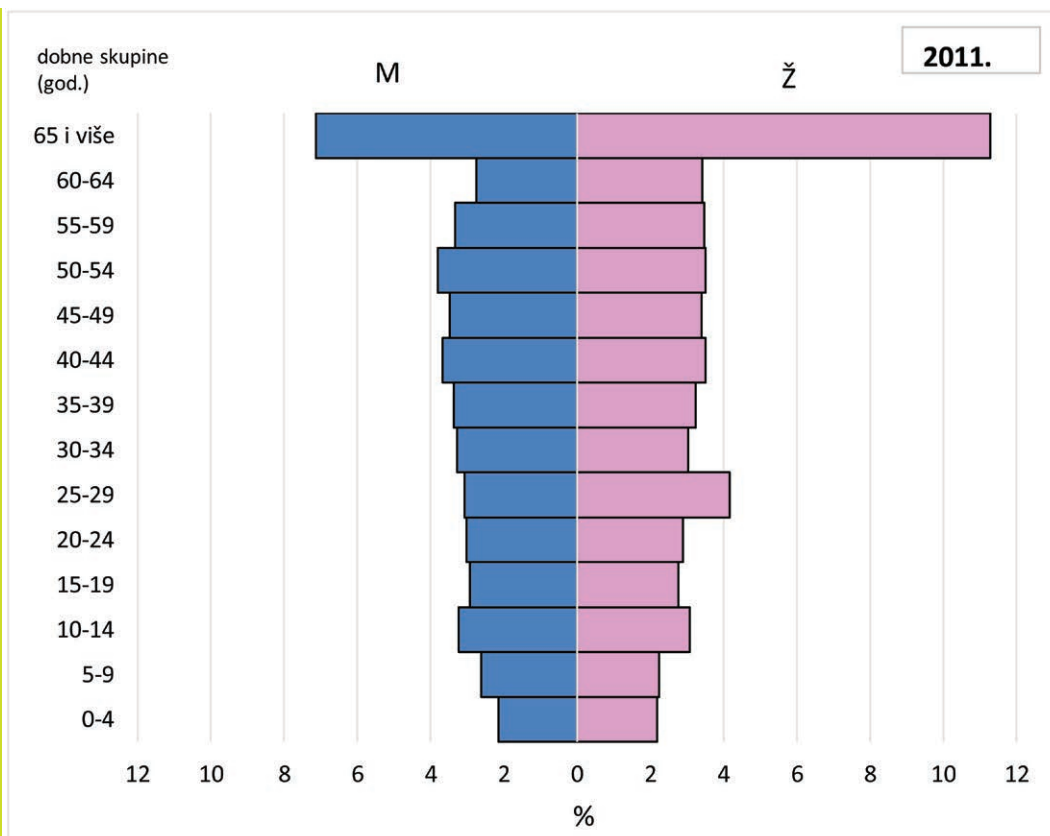
Sl. 5. Prirodno kretanje stanovništva u naseljima Blinja, Donja Budičina, Hrastovica i Petrinja 1991., 2001. i 2011. godine

u Hrvatskoj dolazi i do promjene nacionalne strukture stanovništva. Velik broj pripadnika srpske nacionalne manjine napustio je Petrinju, što je utjecalo na smanjenje ukupnog broja stanovnika 2001. godine.

U analiziranom razdoblju samo je naselje Petrinja zabilježi maleni porast ukupnog broja stanovnika. Porast broja stanovnika Petrinje nije uzrokovan visokim natalitetom, već doseljavanjem stanovnika koji se zapošljavaju u petrinjskoj vojarni. Najviše nas je zabrinuo podatak za naselja Blinju, Donju Budičinu i Hrastovicu u kojima se stanovništvo prema zadnjem popisu i dalje smanjuje. Također smo pronašli podatak kako u Blinji više nema niti jednog djeteta u naselju, a podatci govore da ni u ostalim naseljima uskoro neće biti ništa bolje (sl. 5). Prirodni pad stanovništva uzroko-

valo je zatvaranje područnih škola i u Blinji i u Donjoj Budičini, a ukoliko se nastavi negativni trend isto će se dogoditi i u Hrastovici. O tome govori i Nejašmić u jednom od brojnih znanstvenih članaka: „Osim jakog smanjenja broja stanovnika još je nepovoljnija činjenica da će doći do daljnjeg pogoršanja dobnog sastava stanovništva“ (Nejašmić, I., 2004; URL 1).

Prema podacima iz Popisa stanovništva 1991., 2001. i 2011. izradili smo i dijagrame dobnog spolne strukture stanovništva naselja Petrinja (sl. 6). Obrisi dijagrama za 2011. godinu sve više slične na urnu, a sve manje na piramidu. Analizirajući dobnog spolnu strukturu stanovništva naselja Petrinja za 1991. primjećujemo kako je u dobnim skupinama 0-14 godina oko 20 % stanovništva, a starijega od 65 godina samo 7 %. Već 2001. godine izjedna-

Sl. 6. Dobno-spolna struktura stanovništva Petrinje 2011. godine

čen je udio starog stanovništva (65 i više godina) s udjelom mladoga stanovništva (0-14 godina). Godine 2011. udio starog stanovništva ostao je isti, povećan je udio dobnih skupina u kasnoj zreloj dobi, a dalje se udio mladog stanovništva. Ove promjene su vrlo naglašene i samo potvrđuju strah od gubitka stanovnika u budućnosti.

ANALIZA LJETOPIISA I. OSNOVNE ŠKOLE PETRINJA⁵

Sljedeći korak u istraživanju je čitanje i analiziranje Ljetopisa naše škole (sl. 7). Bio je to vrlo zanimljiv i poučan posao pri kojem smo

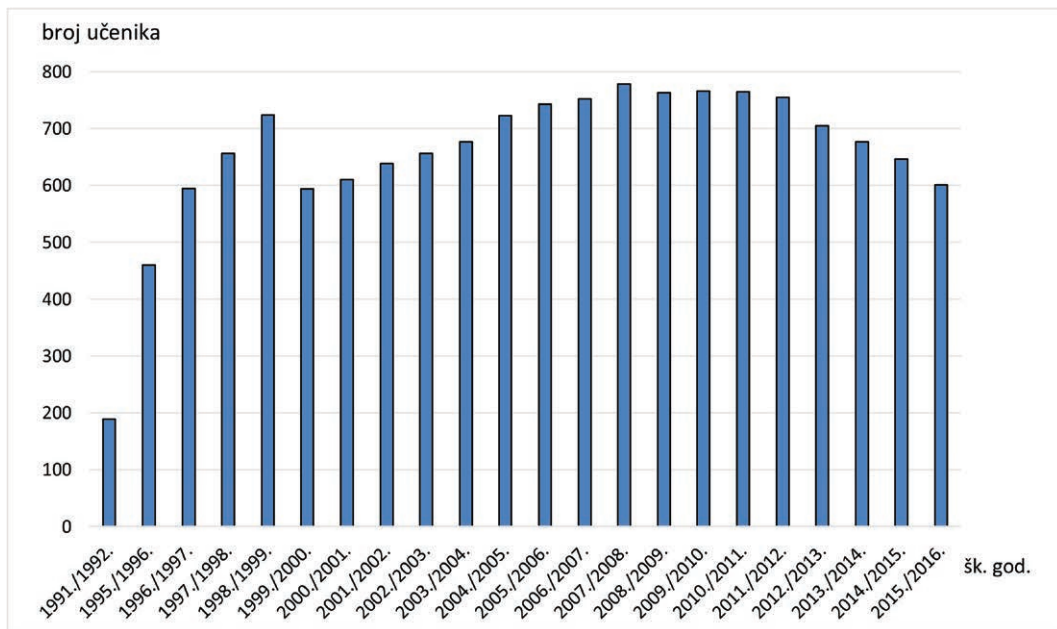
saznali kako je u školi nekada davno bilo puno više popravaka nego danas. Jesu li učenici prije manje učili ili su učitelji bili stroži, nije tema ovog rada, ali zainteresirala nas je sve. Ljetopisi čuvaju podatke o školi kroz vrijeme. U njima su zabilježeni podatci o broju učenika, natjecanjima i uspjesima učenika i djelatnika, svečanostima i važnijim datumima u povijesti naše škole. Nas su zanimali podatci o broju učenika koje smo grafički prikazali (sl. 8). Tijekom okupacije Petrinje, škola prekida rad. Nastava se odvijala u Rovinju, ali jedno vrijeme i u Grami u Sisku. U to vrijeme djelatnici škole raspoređeni su na različite lokacije diljem Hrvatske. Rad škole ponovno započinje

⁵ Ena Norković

Sl. 7. Proučavanje Ljetopisa I. osnovne škole Petrinja

oslobođenjem Petrinje 1995. godine. Jasno je vidljiv trend smanjenja broja učenika škole. Broj učenika znači i manji broj razrednih odjela, manji broj razrednih odjela znači manji broj učitelja, a manji broj učitelja znači veću nezaposlenost. Uvidom u podatke koje nam je predočila pedagoginja škole Vesna Gračanin, ove školske godine iz škole se ispisao 21 učenik (to je jedan cijeli razred!), a iz drugih škola doselilo samo 6 učenika. Također, ove školske godine 2015./2016. upisali smo samo dva razreda prvašića. Jedan podatak nam je posebno interesantan. Školske godine 2010./2011. nije upisan niti jedan učenik u PO Hrastovica. No, interesantna je činjenica da je 2014./2015. školske godine Hrastovica imala samo jedan razredni odjel, a školske godine 2015./2016. ima dva razredna odjela. Znači li to da se život ponovno vraća u ovo naselje?

Sl. 8. Kretanje broja učenika I. osnovne škole Petrinja od 1991./1992. do 2015./2016. školske godine

INTERVJU S PROFESOROM POVIJESTI IVANOM RIZMAULOM (IZVADAK)

(Ena Norković, Irma Komljenović, Lara Milostić, Kristina Jakopović, Hana Đuričić, Dominik Mitar, Anamaria Yago, Magdalena Tkalčić, Ivana Povoljnjak)

Dana 4. travnja 2016. razgovarali smo s dugogodišnjim učiteljem naše škole, danas umirovljenim prof. Ivanom Rizmaulom. Zanimalo nas je kako je bilo u našoj školi prije i za vrijeme Domovinskog rata. Saznali smo da smo nekada imali pet područnih škola (danas samo jednu). Također smo doznali kako su razredni odjeli 1991./1992. brojili i po 34 učenika. Najzanimljivije je bilo pitanje o broju učenika 2007. godine, profesorove zadnje „radne“ godine. Upitali smo učitelja da li je te godine primijetio smanjenje učenika u školi i kako tumači pad učenika u našoj, ali i drugim školama: „Dakle, do 2007. to je još uvijek bio onako 750-770, skoro

800 učenika. Sad vas je manji broj iz poznatih razloga: raspad Gavrilovića, nemate gospodarstva, osim toga zaleđe je, mislim na ovaj kraj od Petrinje do Kostajnice, potpuno pusto. Imam podatak koliko je ta populacijska politika strašna, nikakva u ovom našem kraju. Evo, npr. OŠ Jabukovac, u tu školu, dolaze učenici iz 22 sela, 84 đaka. I to dva sela iz područja Gline, Vlahovići i Drenovac. Dakle svega 84 đaka. „Učitelj nam je dao i svoje viđenje mogućega rješenja za povećanje broja stanovnika. Jedan mogući način da se poveća broj djece je i da se današnje zaposlenike vojarne stacionira u Petrinji zajedno s obiteljima, da se turistički pokrene Zrinska gora te da se uvidi gospodarska važnost Zrinske gore – voda i šume.

ANKETIRANJE STANOVNIKA DONJE BUDIČINE, BLINJE I HRASTOVICE⁶

Anketiranje je provedeno na području triju naselja u kojima su postojale područne škole (u Hrastovici još postoji). Svrha anketiranja bila je utvrditi kakve su se promjene dogodile u ruralnim naseljima, koji su uzroci tih promjena prema mišljenju anketiranih te postoji li nešto što bi stanovnike zadržalo u naselju. Problem iseljavanja mladih i obrazovanih ljudi zahvatio je i područje našega istraživanja. Naselja su zahvaćena depopulacijom, sve je manje obradivih površina i stoke, a to su bili oslonci razvoja. Anketni je upitnik sadržavao tridesetak pitanja na koja su ispitanici odgovarali usmeno, a mi smo upisivali odgovore (sl. 10). Anketni upitnik, foto-dokumentacija, analiza prikupljenih podataka i izrađeni dijagrami sastavni su dio projektnog izvješća. Jedno od pitanja koje smo postavili bilo je utječe li socioekonomski status na broj djece u anketiranim obiteljima.

Sl. 9. Učenici I. osnovne škole Petrinja intervjuiraju profesora Rizmaula

⁶ Ena Norković, Irma Komljenović, Lara Milostić, Kristina Jakopović, Hana Đuričić, Dominik Mitar, Anamaria Yago, Magdalena Tkalčić, Ivana Povoljnjak

Sl. 10. Anketiranje stanovnika starije životne dobi (naselje Hrastovica)

Sl. 11. Neobrađeno poljoprivredno zemljište u Donjoj Budičini

Primijetili smo da je većina anketiranog stanovništva bila stare dobne skupine i to većinom zadnja generacija u naselju. U naselju Hrastovica nismo vidjeli mnogo mladih stanovnika. U Donjoj Budičini puno je neobrađenog poljoprivrednog zemljišta (sl. 11), u Hrastovici su prazne staje, a stanovništvo koje se bavi uzgojem i poljoprivredom radi to isključivo za vlastite potrebe. U Blinji se najviše osjeti seoski duh, ali je i demografski najpraznija. Nakon terenskog izlaska valjalo je ankete analizirati. Analizu smo proveli uz pomoć učiteljica.

U Hrastovici i Donjoj Budičini većinom je anketirano zrelo stanovništvo, dok je u Blinji anketirano stanovništvo pripadalo staroj dobnoj skupini. U Hrastovici je većina stanovnika koje smo anketirali bila zaposlena (uglavnom u III. i IV.sektoru), dok je u Blinji i Donjoj Budičini većina stanovnika u mirovini. U Blinji anketirano stanovništvo ima završenu osnovnu, a u druga dva naselja srednju školu. U Donjoj

Budičini i Blinji prevladavaju obitelji sa troje ili više djece, dok u Hrastovici većina stanovnika ima dvoje djece. Djeca u školu u Blinji idu autobusom ili taksijem, a u ostala dva naselja autobusom. Stanovnici sva tri naselja napominju kako je povezanost naselja sa Petrinjom loša (osim u Donjoj Budičini). Stanovnici uglavnom posjeduju osobni automobil, izuzev Blinje u kojoj većina ne posjeduje osobni automobil. Gotovo svi posjeduju fiksni telefon, većinom se vodom opskrbljuju iz vodovoda (manji dio iz bunara i izvora), ali niti jedno naselje ne posjeduje kanalizaciju. Stanovnici poznaju ljude koji su iz naselja odselili u inozemstvo ili unutar Hrvatske i svi anketirani kao razlog navode nezaposlenost. Također jedna vrlo zabrinjavajuća činjenica jest da veći dio stanovnika ne njeguje kulturnu baštinu kraja (kroz KUD-ove, nošnje ...) i smatraju da je život bio bolji prije (odnosi među ljudima, komunikacija). Mlađe anketirano stanovništvo u Donjoj Budičini (svi

anketirani) odgovara da će nakon školovanja otići iz naselja, dok je taj postotak u Hrastovici svega 9 % anketiranih. Zaključujemo da životni standard nije jednak niti na razini naselja niti između anketiranih naselja. Problem je nepostojanje kanalizacije, loša povezanost naselja sa većim središtem i niža obrazovna struktura koja onemogućava stanovnicima bolje i sigurnije zaposlenje. Broj djece je vidljivo veći u obiteljima u kojima su majke nezaposlene pa se mogu posvetiti djeci i brizi o domaćinstvu.

INTERVJU S ISELJENICOM IZ PETRINJE⁷

Željeli smo saznati zašto su stanovnici odlučili napustiti svoje domove i otići u strani svijet.

Postavili smo pitanja gospođi Željki Krištopović koja je zajedno s mužem i dvoje djece odlučila otići u Njemačku. Iz odgovora na pitanja u upitniku vidljivo je kako je gospođa odlučila otići ne zbog svoje budućnosti, već budućnosti svoje djece. Kao glavni razlog odlaska navodi pronalazak posla i osiguravanje budućnosti djece. Upitnik i odgovori na pitanja sastavni su dio projektnog izvješća. Nakon ovoga i intervjua sa znanstvenicima koje smo pročitali u medijima, zapitali smo se: Kome bi trebalo prvo pomoći? Obiteljima s djecom. Zašto? Oni su buduća radna snaga naše zemlje. Što ako se naša zemlja oporavi gospodarski? Tko će raditi ako svi mladi odu u inozemstvo?

ZAKLJUČAK⁸

Na temelju literature i istraživanja ustanovili smo da je naše područje 1991. godine imalo više mladog i radno sposobnog stanovništva nego danas, a da se broj stanovnika i dalje smanjuje. Osim što se rađa malo djece, ljudi se intenzivno iseljavaju. Procesi su moderni: stanovništvo seli u gradove u potrazi za boljim životom te su prisutni i deruralizacija i deagrarizacija u čemu svjedoče zapuštene oranice i njive te napuštene kuće. Ljudi koji rade u gradu, a žive na selu donose i gradski način života sa sobom (primjer kuće u Hrastovici). Također je to uz nezaposlenost glavni razlog sve manjeg broja djece. Utvrdili smo da je na depopulaciju istraživanoga područja utjecao rat te promjena dobne i nacionalne strukture stanovništva. Uočljiv je i niži životni standard (selo Blinja), ali i otežavajuće okolnosti za stanovništvo druga dva anketirana naselja u kojima je prometna povezanost i nedostatak kanalizacije sigurno jedan od problema koji bi se u skorijoj budućnosti trebao riješiti. Proveli smo anketiranje u tri naselja, Hrastovici, Donjoj Budičini i Blinji i iz anketa smo saznali da u Hrastovici ima najviše mladog stanovništva, a u Blinji najmanje. U Hrastovici najviše obitelji ima jedno do dva djeteta, a Budičina i Blinja imaju jednak broj obitelji s jednim do dva djeteta i obitelji s troje djece. Hrastovica i Budičina imaju veliki broj djece koja žive s roditeljima, dok u Blinji niti jedno dijete ne živi s roditeljima (odselila su se). Većina ispitanika iz Hrastovice i Blinje je potvrdilo da je prometna povezanost njihovih naselja s gradom Petrinjom vrlo loša, a ispitanici iz Donje Budičine da je povezanost s Petrinjom dobra. Ljudi koji su otišli iz naselja, u potrazi za poslom, najviše su otišli u inozemstvo, a samo je mali broj odlučio pronaći posao unutar Hrvatske. Ispitanici iz sva tri naselja se slažu da je život prije bio drugačiji. A na pitanje *Planirate li otići iz naselja nakon završetka školovanja* većina ispitanika iz Hrastovice je odgovorila NE, ali su svi ispitanici iz Budičine odgovorili DA. Blinji najviše prijeti izumiranje, jer ona ima veliki postotak starog stanovništva, ali i Hrastovica i Donja Budičina su kritična područja. Svake godine u školama ima sve manje učenika, a neki mladi će se odseliti nakon završetka školovanja. Naša Petrinja se polako ali sigurno gasi, stanovništvo stari i prijeti joj depopulacija. Osim toga, veliki broj učitelja

⁷ Kristina Jakopović, Lara Milostić

⁸ Magdalena Tkalčić

će uskoro postati tehnološki viškovi jer ako nema djece koga će učiti?! Iz tog razloga, za nekoliko godina, pod uvjetom da se gospodarska slika Hrvatske popravi, moramo se zapitati odakle nam radna snaga? Hoćemo li morati uvoziti jeftinu radnu snagu iz drugih država Europe? Tko će zarađivati za mirovine? Sve ovo su pravi izazovi za nositelje socijalne, demografske i gospodarske politike Hrvatske i nadamo se da će se uskoro vidjeti rezultati. U suprotnom, depopulacija neće biti problem malih sredina već i velikih gradova. Naš prijedlog: povećati konkurentnost na tržištu, provesti pronatalitetnu politiku koja bi ženama koje imaju djecu omogućila novčanu naknadu dulje od jedne godine, otvarati nove gospodarske zone i radna mjesta, omogućiti zaposlenima u vojarni dolazak i stanovanje obitelji, revitalizirati Zrinsku goru i turistički je unaprijediti.

LITERATURA

- GOLEC I., 2000: *Povijest školstva u Petrinji 1700.-2000.*, Matica hrvatska Petrinja, Petrinja.
- NEJAŠMIĆ, I., 2005: *Demogeografija: Stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*, Školska knjiga, Zagreb.
- NEJAŠMIĆ, I., 2012: Posljedice budućih demografskih promjena u Hrvatskoj, *Acta Geographica Croatica*, 38 (2010.-2011.), 1-14.
- RIZMAUL, I., 2008: *Spomenica Prve osnovne škole Petrinja*, Prva osnovna škola, Petrinja.

NOVINSKI ČLANCI:

- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/demografija-najveca-je-floskula-u-ustavu-da-drzava-posebno-stiti-majke-i-djecu-1065029> (15.04.2016.)
- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/demografija-strana-radna-snaga-ne-moze-spasiti-hrvatsku-1064726> (07.03.2016.)
- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/zaboravimo-na-bolje-mirovine-jer-imamo-sve-manje-djece-1049415> (15.04.2016.)
- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/demograf-stjepan-sterc-pad-nataliteta-je-problem-broj-jedan-u-hrvatskoj-1048993> (07.03.2016.)
- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/sterc-u-cetiri-smo-godine-izgubili-150-tisuca-stanovnika-1024310> (15.10.2015.)
- <http://www.vecernji.hr/hrvatska/andelko-akrap-niti-jedna-vlast-nije-poduzela-mjere-demografske-obnove-a-hrvatska-nestaje-1062524> (15.04.2016.)
- <http://www.dnevno.hr/novac/andelko-akrap-prozvao-politicare-kako-netko-moze-biti-ravnodusan-nas-eu-tretira-kao-da-smo-opskrbna-zona-809914> (15.10.2015.)
- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/demograf-andjelko-akrap-nijedna-vlast-nije-poduzela-mjere-demograf-ske-obnove-hrvatska-nestaje/876682.aspx> (11.03.2016.)
- <http://www.hkv.hr/razgovori/18571-demograf-prof-dr-sc-andelko-akrap-hrvatska-izumire.html> (15.10.2015.)

INTERNETSKI IZVORI:

- <http://www.geografija.hr/hrvatska/buduce-kretanje-broja-stanovnika-hrvatske-projekcija-2001-2031/> (15.10.2015.)
- Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, www.enciklopedija.hr (26.11.2015.)
- Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr> (15.10.2015.)
- Popis stanovništva kućanstava i stanova 2001. godine, Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr> (15.10.2015.)
- Popis stanovništva kućanstava i stanova 2011. godine, Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr> (15.10.2015.)

PRILOZI

Naziv projekta	PRIJETI LI PETRINJI DEPOPULACIJA?
Voditelj	Marija Ros Kozarić, prof. geologije i geografije
Sudionici	Dijana Skrbini Kovačić, prof. povijesti i geografije Vesna Gračanin, dipl. pedagog Ivan Kosak, prof. informatike Učeniči: Hana Đuričić, Kristina Jakopović, Irma Komljenović, Lara Milostić, Dominik Mitar, Ena Norković, Ivana Povoljnjak, Noa Škrišnjarić, Magdalena Tkalčić, Anamaria Yago
Mjesto projekta	Petrinja
Troškovnik i izvori financiranja	I. osnovna škola Petrinja (troškovnik u prilogu prijave, ukupno 2850,00 kn)
Trajanje projekta	školska godina 2015./2016.
Ciljevi projekta	Opći cilj – utvrditi uzroke depopulacije petrinjskog područja i trendove demografskog razvoja u budućnosti Specifični ciljevi a) proučavanjem školskih ljetopisa, podataka iz popisa stanovništva i informacija prikupljenih terenskim istraživanjem, utvrditi uzroke smanjenja broja učenika područne škole Hrastovica, matične škole (I. osnovne škole Petrinja) kao i uzroke zatvaranja područnih škola b) objasniti utjecaj agresije na Hrvatsku i Domovinskog rata na demografski egzodus Petrinje i okolice (područja grada Petrinje) c) analizirati promjenu nacionalne strukture uvjetovanu agresijom na Hrvatsku i Domovinskim ratom; procijeniti dugoročne posljedice za opću demografsku sliku Petrinje i razvoj ruralnih krajeva d) predložiti rješenje problema - kako zaustaviti demografski egzodus i smanjenje broja stanovnika. Odgojno-obrazovni ishodi 1. poticati interes učenika za zavičaj i uže područje na kojemu žive 2. razviti sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih veza u historijsko-geografskom razvoju 3. povezati aktualno stanje s agresijom na Hrvatsku i Domovinskim ratom te utvrditi dalekosežne posljedice tih događaja 4. istraživačkim radom na terenu razvijati geografsko mišljenje i uočavanje prostornih pojava, procesa i obrazaca 5. razvijati istraživačke, komunikacijske, analitičke, informatičke te građanske kompetencije učenika i metodologiju znanstveno-istraživačkog rada 6. razvijati osobnu odgovornost za preuzete zadatke i realizaciju projektnih ciljeva 7. razvijati komunikacijsku kompetenciju u pripremi i provedbi intervjua i anketiranja na terenu 8. unaprijediti geografske vještine: izradu dijagrama i tablica korištenjem samostalno prikupljenih podataka iz literature i terenskog istraživanja

Ciljna skupina	Daroviti i visoko motivirani učenici osmog razreda (skupina od 10 učenika) za istraživanje povijesnih i geografskih faktora koji su utjecali na demografske promjene petrinjskog područja.
Krajnji korisnici	Učenici škole koji nisu uključeni u istraživački rad, gradonačelnik grada Petrinje.
Procijenjeni rezultati	Nove spoznaje o povijesnim i društvenim aspektima smanjenja broja stanovnika petrinjskoga područja, o budućnosti petrinjskoga područja i načinu života u ruralnim (depopuliranim) područjima. Procjena broja učenika u budućnosti u I. osnovnoj školi Petrinja i područnoj školi Hrastovica. Identifikacija problema koji dovode do egzodusa stanovništva i posljedice takvog egzodusa za demografsku sliku Petrinje. Utvrđivanje povezanosti socioekonomskog statusa i broja djece u obitelji.
Glavne aktivnosti	- upoznavanje s ciljevima projekta, izrada akcijskog plana, podjela zadataka, planiranje osobnih ciljeva, dogovor o pravilima rada i načinu komunikacije - proučavanje literature i prikupljanje podataka (problematika depopulacije, depopulacija petrinjskog područja, statistički podatci) - posjet Državnom zavodu za statistiku s ciljem upoznavanja metodologije popisa stanovništva - analiza popisnih podataka o stanovništvu od 1991. do 2011. godine (broj stanovnika, dobno-spolna struktura stanovništva, migracije) - prikupljanje podataka iz školskih ljetopisa područnih škola Hrastovica, Gornja i Donja Budičina i Blinja - izrada anketnog upitnika, najava anketiranja - terenski rad: anketiranje stanovnika Hrastovice, Blinje i Donje Budičine (način života, promjene, stavovi), fotografiranje ruralnih elemenata prostora - priprema i provedba strukturiranog intervjua s iseljenikom/ iseljenicom iz Petrinje - priprema i provedba strukturiranog intervjua s prof. Ivanom Rizmaulom (škola prije i nakon Domovinskog rata) - obrada fotografija i montaža video-zapisa - izrada dijagrama i interpretacija podataka - priprema i provedba intervjua s demografom Anđelkom Akrapom o demografskoj situaciji Hrvatske i projekciji demografskog razvoja petrinjskog područja - izrada i objavljivanje brošure s prikupljenim i obrađenim podacima
Relevantnost	Utjecati na svijest i potencijalne odluke lokalnih političkih vlasti. Ukazati na nužnost pronatalitetne populacijske politike i potrebu za promjenom demografske slike naselja i gradskog područja.
Partneri i suradnici	Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja, Državni zavod za statistiku

Metodologija	- metoda analize i sinteze, terenski istraživački rad, anketiranje, intervju, geografske grafičke metode, rasprava, pisani i praktični radovi
Opis projekta	1. proučavanje literature o depopulaciji, s posebnim osvrtom na depopulaciju Hrvatske i petrinjskog područja 2. posjet Državnom zavodu za statistiku – upoznavanje statističkih metoda koje se koriste u prikupljanju, obradi i objavi podataka 3. analiza popisnih podataka o stanovništvu od 1991. do 2011. godine (broj stanovnika, dobno-spolna struktura stanovništva, migracije) 4. proučavanje školskog ljetopisa I. osnovne škole Petrinja i prikupljanje relevantnih podataka 5. terenski rad: anketiranje stanovnika Hrastovice, Blinje i Donje Budičine (načinu života, promjene, stavovi), fotografiranje ruralnih elemenata prostora 6. intervju s iseljenikom/iseljenicom iz Petrinje 7. intervju s Ivanom Rizmaulom, prof. povijesti 8. obrada fotografija snimljenih terenskim radom, montaža video-zapisa 9. organizacija i vizualizacija prikupljenih podataka izradom tablica i dijagrama 10. intervju s demografom Anđelkom Akrapom o demografskoj slici Hrvatske i petrinjskog područja (nije realiziran) 11. pisanje, uređivanje i tiskanje brošure s prikupljenim podacima 12. prezentacija projektnih aktivnosti i ostvarenih rezultata, planiranje nastavka projekta PROVEDBENI PLAN 1. aktivnost: rujan 2015. 2. i 8. aktivnost: listopad 2015. 3. aktivnost: studeni/prosinac 2015. 4. aktivnost: siječanj/veljača 2016. 5. aktivnost: ožujak/travanj 2016. 6.-9. aktivnost: travanj 2016. 10. aktivnost: svibanj 2016. 11. i 12. aktivnost: lipanj 2016. (rujan 2016.)

Opis projekta	PREZENTACIJA Prezentacija rezultata svih aktivnosti održana je na kraju realizacije projekta, u lipnju 2016. godine. PRAĆENJE I VREDNOVANJE - tijekom provedbe, kontinuirano je praćeno ostvarivanje planiranih aktivnosti, rješavani problemi i bilježena iskustva za buduće projekte - na početku projektnih aktivnosti učenici su postavili individualne ciljeve, a na kraju projekta (samo)vrednovali njihovu ostvarenost i osobni doprinos uspješnosti projekta - na završetku projekta učenici su anonimno ispunili Upitnik o zadovoljstvu sudionika projekta - periodično unutarne vrednovanje projektnih aktivnosti: usmeno su zatražene povratne informacije o zadovoljstvu sudionika projekta, u tri navrata tijekom trajanja projekta - vanjsko vrednovanje: usmena povratna informacija od gradskih vlasti/gradonačelnika o potrebi ovakvog projekta za grad Petrinju i razvijanje svijesti o teškom demografskom stanju okolice ODRŽIVOST PROJEKTA - prikupljeni podatci i izrađeni materijali trajno se čuvaju u školi, kao ishodište za nove projektne aktivnosti - tiskani materijal-brošura krajnji je produkt projekta, uz mogućnost objave na internetskoj stranici škole, gradskom portalu i u stručnom časopisu - planiranjem i provedbom projektnih aktivnosti učenici su bolje upoznali probleme zavičaja, sudjelovali u kreiranju mjera za poboljšanje stanja, razvili vještine važne za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje (planiranje istraživanja, prikupljanje podataka, analiziranje prikupljenih podataka, organizacija i vizualizacija rezultata istraživanja, predstavljanje rezultata istraživanja, ...) - prezentacijom rezultata projekta na Danu škole, prezentacijom projekta gradonačelniku grada Petrinje (rujan 2016.) učenici su unaprijedili komunikacijske i socijalne vještine te razvijali građansku kompetenciju

MJESEČNI PLAN AKTIVNOSTI

	priprema	provedba

Aktivnost i nositelj aktivnosti	Mjesec										
	Rujan	Listopad	Studeni	Prosinac	Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj	Svibanj	Lipanj	
Posjet Državnom zavodu za statistiku			02.11. 2015.								
Proučavanje literature i izvora podataka											
Izrada dijagrama											
Intervju (prof. Rizmaul)								04.04. 2016.			
Anketiranje u Hrastovici, Donjoj Budičini i Blinji											
Prezentacija projekta, objavljivanje brošure											